

Lina Ponnert

Mellan rättslig reglering och professionell logik

– att hantera orosanmälningar om våld i barnvården.

Between legal regulations and professional logic - dealing with reports of violence in child protection

This article analyses and discusses social workers' perspectives on dealing with referrals concerning suspected violence and abuse in child protection within a legal setting guided by mandatory reports and mandatory child welfare investigations when children have been exposed to, or witnessed, violence in close relationships. The study is based on six group interviews with 15 social workers from six different municipalities of varying sizes. The analysis is based on professional theory and theories on discretion, with a focus on how social workers reason about their discretionary space and what strategies they use to cope with possible ethical and legal dilemmas in practice. Three main themes emerged in the analysis: social workers' strategies within a limited discretionary space, unwarranted referrals, and a low threshold into social services but a high threshold for interventions. The study shows that most social workers consider themselves to have discretion to independently assess information on suspected violence in reports and to assess whether a child welfare investigation ought to be initiated or not. However, they also could feel a need to formally initiate a child investigation, and immediately close it after one meeting, as a strategy to correspond to legal demands. Social workers experienced a risk-oriented approach amongst other professionals, resulting in a mechanical approach to mandatory reporting, where referrals did not necessarily correspond to any actual concern for the child from the reporter. The social worker's own possibilities to provide interventions was often perceived to be blocked if parents did not give their consent. The study shows and discusses how legal regulations urging professional action in vaguely defined situations must also provide necessary discretionary space for professional assessment to avoid, or cope with, ethical dilemmas related to the legal framework.

Keywords: child protection, referrals, violence, discretion, social worker, legal system

Lina Ponnert är docent i socialt arbete vid Socialhögskolan, Lunds universitet.

Kontakt: lina.ponnert@soch.lu.se

Introduktion

I den här artikeln analyseras och diskuteras hanteringen av orosanmälningar angående barn som misstänks fara illa till följd av våld (våldsanmälningar) ur socialsekreterares perspektiv. Socialsekreterare i den sociala barnvården¹ verkar inom ett professionellt fält där våld framhålls som ett särskilt angeläget socialt problem att tidigt motverka och hantera² och där flera rättsliga regleringar införts de senaste åren. Det svenska barnavårdssystemet har också en låg tröskel för både orosanmälan och för att inleda barnavårdsutredning, utifrån en ambition om att tidigt fånga upp barn som kan fara illa. Flera yrkesverksamma har en skyldighet att "genast anmäla" till socialtjänsten om de "i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa" (14 kap. 1 § SoL³), vilket i praktiken kommit att kallas för "orosanmälan". I oktober 2014 infördes en bindande rättslig föreskrift om ett särskilt *utredningskrav* vid misstänkt våld, varmed socialtjänsten "utan dröjsmål" skulle inleda barnavårdsutredning när socialtjänsten: "får kännedom om att ett barn kan ha 1. utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående, eller 2. bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående" (SOSFS 2014:4, 6 kap. 1 §). Samtidigt är varken "våld" eller "barn som far illa" definierat i de lagar och bindande föreskrifter som styr socialtjänstens arbete, varmed tolkningen av rätten också blir avhängigt professionellas handlingsutrymme och av hur våld förstås och diskuteras i samhället. Idag inrymmer våldsbegreppet såväl fysiskt våld mot barn som försummelse, vilket kan ses som ett uttryck för ökad kunskap om hur olika problem hänger samman.

Sverige var det första landet i världen som förbjöd aga av barn år 1979, och agaförbudet (6 kap. 1 § FB⁴) har idag en bred folklig uppslutning. WHO (2002) har indelat våld i en typologi där våldet beskrivs kunna vara fysiskt, psykologiskt, sexuellt eller handla om försummelse. I Socialstyrelsens handbok om våld nämns även ekonomisk kontroll, materiellt våld och funktionshinderrelaterat våld (2016 s. 17). Forskning har visat att barn som bevittnat våld löper ökad risk att själva utsättas för fysiskt våld och för att utveckla egna beteendeproblem (Holt m.fl. 2008; Janson m.fl. 2011). Barn påverkas även av våld i sin vardag och utvecklar olika strategier för att hantera risken för våld i hemmet, genom att till exempel undvika att sova eller gå till skolan (Överlien 2017). Att som barn bevittna våld betraktas numera också som psykisk misshandel (Jernbro & Janson 2017; Kantor & Little 2003). Det blev också straffbart i Sverige att låta barn bevittna vissa våldsbrott i nära relation år 2021, så kallade

1 Den sociala barnvården syftar på socialtjänstens verksamhet och arbete för barn och unga.

2 Inom flera högre utbildningar har det förts in nya examensmål med krav på kunskap om våld i nära relationer, däribland socionomutbildningen (se Högskoleförordning 1993:100).

3 SoL: socialtjänstlag (2001:453)

4 FB: Föräldrabalk (1949:381)

barnfridsbrott (4 kap. 3 § BrB⁵) och i en statlig utredning föreslås psykiskt våld bli en ny brottstyp i brottsbalken (Ds 2022:18).

När en orosanmälan inkommer måste socialtjänsten göra en omedelbar skyddsbedömning och inom ramen för en så kallad *förhandsbedömning* inom 14 dagar besluta om en barnavårdsutredning ska inledas eller inte (11 kap. 1a § SoL; prop. 2012/13:10). En utredning ska inledas "utan dröjsmål" om socialtjänsten får kännedom om något som "kan föranleda någon åtgärd" från socialtjänstens sida (11 kap. 1 § SoL). Det rättsliga utredningskravet vid våld kan sägas stå i viss motsättning till dessa principer, eftersom det anger att en barnavårdsutredning alltid ska inledas vid våld, oaktat om någon åtgärd kan antas bli aktuell. En barnavårdsutredning innebär att socialtjänsten får kontakta utomstående personer, utöver den berörda familjen och den som anmält oro, för att vidare utreda barnets situation (11 kap. 2 § SoL). Barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och åtgärder om insatser för barn (1 kap. 2 § SoL). Utredningskravet vid misstänkt våld upphörde i november 2022, men i den nya föreskriften återfinns en påminnelse om socialtjänstens utredningsansvar (HSLF-FS 2022:3, 5 kap. 1 §). Det finns mycket begränsad kunskap om hur utredningskravet vid misstänkt våld påverkat socialtjänstens arbete, men en uppföljning av Socialstyrelsen (2021a) visade bland annat att obefogade orosanmälningar hanterades olika, i vissa kommuner sållades dessa bort, medan andra tolkade utredningskravet som att även felaktiga anmälningar innebar en skyldighet att inleda barnavårdsutredning, en tolkning som också IVO (Inspektionen för vård och omsorg) stod bakom (Socialstyrelsen 2021b s. 8–9).

Detta väcker frågor som rör såväl den socialrättsliga regleringens utformning och hur olikheter i tolkning kan förstås som vilka etiska dilemman som kan uppstå när tröskeln för både orosanmälan och barnavårdsutredning är låg. En fråga är också hur väl rätten eller den "rättsliga logiken"⁶ fungerar som styrmedel för att hantera misstänkt våld i barnavården i praktiken, och om nya problem riskerar att uppstå i dess följd. I den här artikeln undersöks och analyseras hanteringen av orosanmälningar angående barn som misstänks fara illa till följd av våld (våldsanmälningar) ur socialsekreterares perspektiv. Hur påverkas socialsekreterares handlingsutrymme av rättslig reglering av våldsanmälningar? Vilka rättsliga och etiska dilemman kan uppstå i praktiken och vilka strategier använder socialsekreterare för att hantera dem? Artikeln tar sin utgångspunkt i det tidigare utredningskravet (SOSFS 2014:4, 6 kap. 1 §) och anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen (14 kap. 1 § SoL).

5 BrB: Brottsbalk (1962:700)

6 Rättslig logik definieras i detta sammanhang som de rättsligt bindande lagar och regleringar socialtjänstens arbete formellt styrs av.

Tidigare forskning

I avsnittet presenteras studier om orosanmälningar i barnvården samt studier som fokuserat socialekreterares utredningsarbete och handlingsutrymme.

Orosanmälningar

Östberg (2010 s. 17–19) har använt begreppet ”barnavårdstratten” för att illustrera den utsorteringsprocess som sker i flera steg innan orosanmälningar eller biståndsansökningar leder till utredning och insats. Flera svenska studier har fokuserat varför yrkesverksamma inte anmäler i tillräcklig utsträckning, där osäkerhet kring hur situationen ska bedömas, oro för att relationen till familjen ska äventyras och bristande tilltro till socialtjänsten är vanliga skäl (se t.ex. Kvist m.fl. 2014; Markström & Münger 2018; Svärd 2017). Studier har också visat att professionella i skolan finner det svårt att identifiera våld i hemmet (Münger & Markström 2018), och att orosanmälningar i skolan tenderar att hanteras kollektivt på organisatorisk nivå (Dahlberg m.fl. 2022). Socialekreterare betonar å ena sidan vikten av att professionella anmäler oro för barn direkt och inte gör egna utredningar samtidigt som de å andra sidan efterfrågar mer information från anmälare (Dahlberg m.fl. 2022). I en del norska studier problematiseras en kraftig ökning av orosanmälningar till socialtjänsten ur ett rättssäkerhetsperspektiv och risken för obefogade orosanmälningar diskuteras (Ohnstad m.fl. 2021; se även Ohnstad & Gudheim 2019). Rutinmässiga anmälningar från polis vid enstaka händelser och från hälso- och sjukvård och tandvård vid uteblivande ifrågasätts också eftersom de sällan leder till utredning eller insats (Christiansen m.fl. 2019 s. 242–243). Ohnstad m.fl. (2021) menar att ett system där tröskeln för att anmäla till socialtjänsten blir alltför låg riskerar att underminera tilliten till socialtjänsten och göra att färre vågar söka stöd.

Kritik mot det svenska barnavårdssystemet har bland annat handlat om att det är oklart om systemet med orosanmälningar fångar upp rätt barn (Cocozza 2007; Kalin m.fl. 2022; Wiklund 2006). I en nationell kartläggning från 2018 konstateras att antalet orosanmälningar har ökat över tid i Sverige och motsvarade cirka 8 procent av alla barn i landet, fler professionella tenderar att anmäla och var femte anmälan rörde misstänkt våld (Socialstyrelsen 2019). En studie som jämfört ungas självskattningar och allvarlig utsatthet visar också att nästan en femtedel (18,9 %) av 1 884 barn och unga hade anmälts till socialtjänsten vid 18 års ålder av en yrkesverksam med anmälningsskyldighet. Samtidigt visar studien att barnavårdssystemet i sämre utsträckning verkar fånga upp barn som är allvarligt utsatta, eftersom endast 169 av 445 barn (mindre än 40 %) som utifrån självskattningar kunde definieras som allvarligt utsatta senare anmälades till socialtjänsten (Kalin m.fl. 2022).

Handlingsutrymme och socialtjänstens arbete

Innan utredningskravet trädde i kraft visade studier att förhållandevis få orosanmälningar ledde till utredning och ännu färre till insats (Cocozza 2007; Wiklund 2006; Östberg 2010), men att misstanke om våld mot barnet var en faktor som kraftigt ökade benägenheten att inleda utredning (Östberg 2010). Münger och Mattssons (2020) studie av förhandsbedömningar i barnavården (innan utredningskravet trädde i kraft), fann dock att bristande samtycke från föräldrar hade en avgörande betydelse för att inte inleda utredning vid misstanke om våld. Den rättsliga betoningen på vårdnadshavares samtycke till insatser (jfr 1 kap. 1 § SoL och 1 § LVU⁷) i den svenska barnavården har också problematiserats av forskare eftersom det kan försvåra möjligheter till insatser och leda till föräldrafokus (t.ex. Heimer m.fl. 2018; Leviner 2011; Münger & Mattsson 2020; Ponnert 2007).

Rättslig reglering har därmed en styrande inverkan på arbetet, vilket också gäller mjukare regleringsformer som standardiserade förfaranden eller utredningsmetoder (se t.ex. Ponnert & Johansson 2018). Vissa forskare påtalar att den regelstyrning och standardisering av arbetet som följt av krav på evidensbaserad kunskap och marknadsanpassningar kan vara ett hinder för professionsbaserat arbete och medföra minskat handlingsutrymme (se t.ex. Evetts 2009; Webb 2001). Inom barnavården har brittiska forskare kopplat samman ett ökat fokus på standardiserade procedurer och riskhantering med en *blame culture* (se t.ex. Hardy 2017; Munro 2019). Munro (2019) betonar vikten av en balans mellan standardiserade procedurer och professionellt omdöme i barnavården, eftersom det är en praktik präglad av en inneboende osäkerhet. Hon menar också att en förskjutning mot riskhantering *i sig* möjliggör ett skuldbeläggande av praktiker, där fokus i arbetet blir att undvika risk för socialsekreterare och organisation (ibid; se även Vyvey m.fl. 2014). Studier har också visat hur standardiserade utredningsverktyg i barnavården kan medföra försämrade förutsättningar för professionella bedömningar (se t.ex. Broadhurst m.fl. 2010; Gillingham & Humphreys 2010; Sletten 2022). Samtidigt visar studier att socialsekreterare också hittar sätt att förhålla sig till eller avvika från standardiserade barnavårdsutredningar (t.ex. Heggdalsvik m.fl. 2018; Skillmark & Oscarsson 2020; Sletten & Bjørkquist 2021). Evans och Harris (2004) har också påtalat att mer regler kan medföra ett ökat behov av tolkning och leda till ökat snarare än minskat handlingsutrymme. I en studie om bedömningar av personlig assistans inom Försäkringskassan framkom också att handläggarna aktivt både kunde öka och minska sitt handlingsutrymme, genom att till exempel använda vaga handlingsregler som om de vore starka och tvärtom (Järkestig Berggren m.fl. 2019).

7 LVU: lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Teoretiska utgångspunkter

Artikeln tar sin utgångspunkt i professionsteori och begrepp relaterade till yrkesutövares *discretion*, eller handlingsutrymme på svenska, för att förstå hur rättslig reglering tillämpas i praktiken. Socialsekreterare utgör en form av frontlinjebyråkrater, eftersom de har direktkontakt med klienter och ska omsätta och tolka regler i praktisk handling (Lipsky 2010). Deras arbete präglas över lag av ett stort handlingsutrymme för att kunna hantera motstridiga krav från till exempel organisation och klient så att ett etiskt rimligt beslut kan nås (Lipsky 2010). I detta arbete blir också frontlinjebyråkraters professionsgrundade kunskap av betydelse för hur och när handlingsutrymmet används.

Dworkin (1977 s. 31) har i en ofta citerad text beskrivit handlingsutrymme som hålet i en flottyrmunk omgärdat av ett bälte av restriktioner. Hupe (2013) påtalar att även om kopplingen till regler är central när handlingsutrymme diskuteras, finns dock flera dimensioner att beakta, varav hans indelning i *discretion as granted* och *discretion as used* är av relevans i den här artikeln. Idealtypiskt kan det också göras en åtskillnad mellan strikt ”regelföljande” och en mer flexibel tolkning av en regel där andra aspekter som etik och professionell kunskap kan vägas in (se t.ex. Calder 2020; Hupe 2013; Oberfield 2010).

Molander (2016) skiljer på ett likartat sätt som Hupe (2013) ut de givna ramarna för beslutet, vilket kan kallas för *discretionary space*, från hur handlingsutrymmet används. Molander kontrasterar den strukturella eller ”givna” dimensionen av handlingsutrymme mot så kallat *discretionary reasoning*, vilket syftar på hur professionella rättfärdigar och motiverar sina beslut. Molander menar att diskretionärt resonande är av särskild vikt när handlingsreglerna som vägleder beslut är vaga. Även om rättsliga regler kan tyckas bestå av förhållandevis starka handlingsregler, finns några situationer där tillgängliga fakta inte enkelt kan underordnas en rättsregel utan där handlingsutrymme krävs för att fylla i luckorna, bland annat när en situation är oprecis och svår att identifiera men konsekvensen/handlingen är exakt och precist formulerad (Molander 2016 s. 29–30). Molander (2016 s. 65–75) nämner också olika *strukturella mekanismer* som kan snäva in professionellas handlingsutrymme (även om de i vissa fall formellt kan ha samma autonomi som tidigare), som exempelvis *straffande mekanismer*, *begränsande mekanismer* och *blockerande mekanismer*. Exempel på straffande mekanismer kan vara olika typer av reprimander i samband med kontroll av hur handlingsutrymmet används, medan begränsande mekanismer kan handla om att regler preciseras tydligare (exempelvis i rättigheter eller skyldigheter). Som blockerande mekanism exemplifieras situationer där det strukturella handlingsutrymmet i praktiken blockeras, till exempel genom regler som förhindrar återval av en person till en viss valbar post (ibid.). Olika mekanismer kan dock också påverka varandra, till exempel kan en i grunden straffande mekanism (som avskedande) i praktiken också fungera som en blockerande mekanism.

Freidson (2001) menar att arbete kan förstås utifrån tre olika idealtypiska logiker som lutar sig mot och styrs av olika värden och kunskaper: professionens logik, byråkrats logik och marknadens logik, varav de två första är av relevans för artikeln. I *professionens logik* styrs arbetet av den kunskap och de värderingar som förenar en viss profession, vilket förutsätter viss makt eller handlingsutrymme att göra självständiga bedömningar baserat på professionens kunskap och teorier, genom bruket av det Molander (2016) kallar diskretionärt resonerande. Freidson (2001) kopplar professionens logik till en *diskretionär specialisering*, där arbetet till följd av sin obestämda natur förutsätter individuella bedömningar baserade på teoretisk och praktisk kunskap. Motsatsen till detta är *mekanisk specialisering* där arbetet utförs rutinmässigt och inte kräver någon professionsspecifik kunskap, vilket kännetecknar en *byråkratisk logik* där organisationen i stor utsträckning styr hur arbetet utförs. Begreppet *juridifiering* eller *förrättsligande* har också använts för att beskriva hur professionsspecifik kunskap underordnas juridisk kunskap, ökad rättslig reglering eller rättslig konflikt-hantering (Blichner & Molander 2008).

Metod och empiriskt material

Det empiriska materialet i artikeln baseras på en delstudie i ett forskningsprojekt om våld och barnavårdsutredningar. I artikeln har jag utgått från gruppintervjuer med 15 socialsekreterare i 6 olika kommuner. Totalt kontaktade jag sektionscheferna i 18 kommuner via e-post, som ombads vidarebefordra skriftlig information och intervjuförfrågan till socialsekreterare som arbetade med förhandsbedömningar och/eller barnavårdsutredningar. Jag eftersökte en variation av kommunstorlek, eftersom det kan ha betydelse för exempelvis organiseringen av arbetet och antal våldsanmälningar, vilket kan synliggöra likheter och återkommande teman i intervjuerna trots olikheter. Eftersom det här är en mindre kvalitativ studie har syftet dock inte varit att analysera skillnader mellan kommunerna baserat på storlek. Eftersom kommuner kan organisera arbetet på olika sätt valde jag att inkludera socialsekreterare från både mottagningsenheter och utredningsenheter, eftersom båda enheterna hanterar våldsanmälningar (mottagningsenheter gällande nya ärenden och utredningsenheter i pågående ärenden). Några (6) kommuner tackade nej till att medverka, bland annat på grund av hög arbetsbelastning, från 3 chefer fick jag inget svar, och i 2 kommuner var det ingen socialsekreterare som anmälde intresse. Socialsekreterare som önskade delta kontaktade mig och en tid för intervju bestämdes med socialsekreterare i 7 kommuner. Artikeln baseras på intervjuer i 6 av kommunerna, då dessa genomfördes som gruppintervjuer med 2–3 deltagande socialsekreterare/kommun. I 4 kommuner deltog socialsekreterare från mottagningsenhet, i en kommun deltog socialsekreterare från utredningsenhet och i en kommun deltog socialsekreterare

från både mottagnings- och utredningsenhet i samma intervju. Jag önskade initialt genomföra cirka 6–8 gruppintervjuer med cirka 12–16 socialsekreterare och bedömde efter 6 gruppintervjuer att en mättnad uppkommit där liknande svar återkom.

Socialsekreterarna arbetar i kommuner av varierande storlek, två mindre eller medelstora kommuner (35 000 invånare eller färre), två av mellanstorlek (ca 45 000 invånare eller fler), och två större kommuner (över 100 000 invånare). Merparten (11 socialsekreterare) arbetade i mottagningsenheter (med förhandsbedömningar) medan 4 arbetade i utredningsenheter. Alla var utbildade socionomer och hade minst fyra års erfarenhet från yrket (mediantid cirka 12 år i yrket), alla utom en var kvinnor. I två intervjuer medverkade också socialsekreterare med viss arbetsledande funktion. Intervjuerna genomfördes under augusti 2020–januari 2021, en intervju genomfördes digitalt medan de övriga skedde på socialsekreterarnas arbetsplats. Intervjuerna varade mellan cirka 60 och 80 minuter.

En semistrukturerad intervjuguide användes med fokus på organisering av arbetet, hur förhandsbedömningar går till vid misstänkt våld, tolkning av centrala begrepp i utredningskravet, möjligheter och risker med barnavårdsutredningar som verktyg, hur utredningskravet påverkat arbetet samt rättsliga späningsförhållanden och etiska dilemman i arbetet med misstänkt våld. I artikeln är de två sista temana i fokus, och exempel på intervjufrågor här var hur utredningskravet påverkat handlingsutrymmet, om de upplevt några rättsliga eller etiska dilemman när våld och övergrepp utreds, i vilka situationer de i sådana fall kan uppstå och hur de hanteras.

Intervjuerna genomfördes som mindre gruppintervjuer med två–tre deltagare för att möjliggöra diskussion och jämförelser, som ett sätt att tydligare synliggöra tolkningsdilemman och späningsförhållanden i arbetet. Gruppintervjuerna kan i detta avseende liknas vid fokusgruppsintervjuer men med få deltagare, vilket kan vara att föredra när deltagarna kan antas ha mycket att säga i intervjuerna (Bryman 2018 s. 610). Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades ordagrant. Intervjuerna har därefter analyserats utifrån tematisk analys (Braun & Clarke 2006), där materialet har kodats utifrån innehåll för att utröna mönster och teman som fångar viktiga aspekter i relation till forskningsfrågorna. Den tematiska analysen har varit teoretiskt driven på så sätt att forskningsfrågorna väglett analysen. Morgan (2010) påtalar att även om fokusgrupper kännetecknas av att interaktionen bidrar till att producera data, behöver inte interaktionen mellan deltagarna vara central för analysen, vilket inte heller varit fallet i artikeln. I linje med Braun och Clarkes (2006) beskrivning av analysprocessen var ett första steg att skriva ut och därefter läsa utskrifterna upprepade gånger. Sedan gjorde jag en kodning utifrån forskningsfrågorna i artikeln (handlingsutrymme och rättsliga och etiska dilemman) för att slutligen identifiera preliminära teman som

därefter granskats och reviderats i relation till övriga teman och de transkriberade utskriftena.

Citaten i artikeln har i viss mån anpassats till skriftspråk, på så sätt att en del upp-
repningar och bindeord (t.ex. ord som ”liksom”) tagits bort. Varje intervjuad soci-
alsekreterare återges med ett nummer (1-15) i citaten, och om personen sagt
något med emfas återges det med kursiverad text i citaten. Studien är godkänd av
Etikprövningsmyndigheten (Dnr 2020-01373).

Resultat

Resultaten presenteras nedan utifrån de tre huvudteman som framkom i analysen,
*socialsekreterares strategier inom ett begränsat handlingsutrymme, obefogade våldsan-
mälningar* samt *låg tröskel in – hög tröskel för insats*.

Socialsekreterares strategier inom ett begränsat handlingsutrymme

De flesta socialsekreterare såg inte utredningskravet som problematiskt utan upp-
levde att de hade ett visst handlingsutrymme att göra förhandsbedömningar också
vid våldsanmälningar.

7: (...) Man har ju alltid gjort en bedömning, sedan tänker jag att det gör vi faktiskt
fortfarande. Alltså, till viss del så tittar vi ju faktiskt, ja men okej, vad är det som fak-
tiskt kommit in? Så det är klart att vi alltid försöker göra en bedömning. Men visst,
det självklara är att vi ska inleda [barnavårdsutredning]. Sedan finns det ett *fåtal* där
vi får in att det kanske handlar om ett slaget barn där vi inte inleder, men då har vi
alltid underlag till att motivera varför vi i sådana fall inte inleder. Men det är ju väl-
digt få vi *inte* inleder på. (...) Sedan kan det ibland bli korta utredningar. Det spelar
ingen roll, då har vi ändå sett barnet, vi har ändå erbjudit hjälp och stöd. (Intervju 4,
socialsekreterare mottagningsenhet och utredningsenhet)

Flera socialsekreterare menade att de hade möjlighet att själva tolka och bedöma om
innehållet i våldsanmälan kunde definieras som ”våld” och därmed om utredningskra-
vet var aktuellt eller inte.

Samtidigt framkom att socialsekreterarna kunde ställas inför situationer där de
bedömde att en barnavårdsutredning egentligen inte var motiverad, men där de upp-
levde att de ändå måste inleda en barnavårdsutredning för att formellt följa utred-
ningskravet. En återkommande strategi, som då nämndes av flera socialsekreterare,
var att hålla utredningen mycket kortfattad.

2: (---) Och gör vi bedömningen att vi inte ska inleda utredning, då är det ju situationer där vi bedömer att det inte riktigt är den typen av våld som har beskrivits inledningsvis.

2: Eller att vi faktiskt inleder och sen skriver, alltså, det blir ett möte.

1: Ja.

2: Den blir en utredning. Och den är kanske en fuling, men att vi inleder, vi har förhandsbedömningen och det är utredningen.

(Intervju 1, mottagningsenhet)

Strategin skulle kunna ses som en mix av det Freidson (2001) kallar för diskretionär respektive mekanisk specialisering. Å ena sidan görs en professionsgrundad bedömning att ingen barnavårdsutredning egentligen krävs, å andra sidan inleds ändå en barnavårdsutredning utifrån de rättsliga krav som socialsekreterarna anser sig nödgade att följa.

En central utgångspunkt för det strukturella handlingsutrymmet är också kommunens delegationsordning, det vill säga vad socialsekreterarna faktiskt har mandat att besluta om. I intervjuerna framkom att beslut om att *inte* inleda en barnavårdsutredning krävde chefsbeslut i alla sex kommuner. I fem kommuner fick socialsekreterarna själva besluta om att *inleda* utredning, medan socialsekreterarna i en kommun varken hade delegation på att inleda eller inte inleda utredning. Det strukturella handlingsutrymmet kunde också vara begränsat vad gäller att avsluta utredningar. I en intervju med utredare framkom att de endast hade delegation på att avsluta utredningar när en insats föreslogs, men när utredningar avslutades utan någon åtgärd krävdes chefsbeslut. I intervjuerna framhölls detta dock inte som någon problematisk begränsning av handlingsutrymmet av socialsekreterarna själva. Samtidigt kan det ses som ett uttryck för en organisatorisk riskhantering där det framstår som oproblemiskt att inleda en barnavårdsutredning medan det omvända kräver en bedömning i flera steg.

I en kommun upplevde socialsekreterarna att de i praktiken saknade handlingsutrymme att göra någon form av förhandsbedömning alls när misstanke om våld uttrycktes i en orosanmälan. I kommunen var det orden (om våld) i själva orosanmälan som var styrande för att utredning då inleddes, vilket kopplades till tidigare granskning och kritik från IVO (Inspektionen för vård och omsorg). Nedan resonerar de kring etiska dilemman och direkt negativa konsekvenser för familjer som kan uppstå till följd av detta.

Intervjuare: Okej. Men jag tänker hur skulle ni säga att det har påverkat barn och familjer då? Finns det några dilemman som kan uppstå.

14: Det är väl att de hamnar i våra register när vi anser att de inte behöver vara det. Över saker som ... jag vet vi har haft situationer där föräldrarna har agerat för att

skydda barnet att till exempel springa ut i vägen, och då har det uppfattats som en våldssituation. Och då ska vi in och utreda när de egentligen bara har skyddat sitt barn. Det blir jättekonstigt.

12: Och då finns man i socialregister. Så då tänker jag att, så vill föräldrarna bli familjehem om tre år så finns man i ett socialregister rubricerat med våld i hemmet. Intervjuare: Oj.

12: Det är *en* konsekvens.

13: Ja, och sedan den psykologiska biten för föräldrar. Ofta är det adekvata föräldrar som tar det oerhört, dels att det kommer en anmälan på dem, men sedan också att vi faktiskt inleder utredning. Att det uppfattas som ...

12: Det är ett ingripande.

13: Ja, det är kränkande liksom, när det faktiskt inte behövs.

Intervjuare: Men jag tänker det exemplet som du tog, om någon springer ut i gatan och föräldrarna stoppar dem. (---) Kontaktar man då föräldern först och hör, eller barnet? Eller inreder ni utredning direkt där också bara för att det står våld? Eller hur gör man?

12: Alltså vi är ju lite bundna till våldsbegreppet.

13: Vi hade ju IVO här. Innan IVO var här så gjorde vi nog en viss bedömning i om det var våld eller ej liksom. Men vi fick oerhörd kritik från IVO, så vi har slutat tänka.

Intervjuare: Ok.

13: Ja. Vi bara inleder.

(Intervju 6, mottagningsenhet)

Begränsningen av det strukturella handlingsutrymmet kan i kommunen ovan liknas vid det Molander (2016) kallar för resultatet av en *straffande mekanism*, eftersom organisationens tolkning av utredningskravet gjort att det strukturella handlingsutrymmet minimerats till följd av IVO:s granskning.

13: Så vi brukar säga att vi tycker det är konstigt att alla andra bedömningar får vi lov att använda vår erfarenhet och kunskap, men inte när det gäller våld. Då får vi inte lov att göra bedömningar, utan då bara måste vi. Så det händer ju att man inleder [barnavårdsutredning] på väldigt många som man tycker är helt onödigt.

(Intervju 6, mottagningsgrupp)

Det givna strukturella handlingsutrymmet beskrevs som begränsat till att alltid inleda utredning om ord i orosanmälan signalerade våld, och att professionsgrundade bedömningar inte fick göras. Därmed uppfattades handlingsutrymmet som mindre för våldsanmälningar jämfört med orosanmälningar som inte rörde misstänkt våld i

kommunen. Det kan ses som ett uttryck för hur en professionell logik ersatts av det Freidson (2001) kallar för mekanisk specialisering vid våldsanmälningar.

Obefogade orosanmälningar

Vissa socialsekreterare gav uttryck för en ökad anmälningsbenägenhet hos professionella och privatpersoner, vilket huvudsakligen betraktades som något positivt och som uttryck för en ökad kunskap om våld som socialt problem. Samtidigt framkom att obefogade orosanmälningar kunde vara etiskt problematiska att hantera i kombination med utredningskravet.

Mekaniska våldsanmälningar från professionella

Flera socialsekreterare menade att professionella kunde göra oreflekterade orosanmälningar utifrån enstaka händelser eller uttalanden där ordet "våld" ingick, utan att de kände någon reell oro för barnet.

5: Sedan kan det också finnas de här anmälningarna från förskolan kanske eller skolan, där de har väl kunskap, känner familjen väl, men så kanske det här barnet har sagt exempelvis "pappa har slagit mig" eller "mamma har tagit hårt i mig". Också kanske man ringer och pratar och frågar dem liksom, finns det någon annan oro? De kanske säger "det här känns inte adekvat, det känns helt. Men de har sagt detta, därför anmäler vi. Men vi känner ingen oro egentligen".

(Intervju 2, mottagningsenhet)

Socialsekreterarna tog också upp exempel där professionella kunde orosänmäla situationer som svårligen kunde kopplas till oro för våld, exempelvis när små barn sprang ut i gatan och hejdades av en förälder som grep tag i dem, eller när barnkonventionen diskuterades i skolan och barn på skämt uppgav att de blivit slagna hemma.

Intervjuare: Nej, ok. Så det ni säger är att om det är fem barn som räcker upp och säger lite halvt på skämt "pappa slår mig" så anmäler lärarna alla de fem?

13: Ja.

14: Mm.

Intervjuare: Utan att-

14: -Så det är från skola till skola, men vissa tar ju det rakt av och sedan så pratar de inte med barnen eller, och tar allting som sanning. Ingen ifrågasätter, även om barnet sitter och hånflinar samtidigt.

(---)

14: Det har varit mycket, precis som du säger, att man ska ha ryggen fri. Jag tror att det pratas ganska mycket om anmälningar till oss i andra arbetslag, skolor och

förskolor och liknande. Och man är osäker, man vill inte göra fel, för det är bättre att göra en anmälan och så vågar man inte riktigt prata med föräldrarna. Också gör man en anmälan så har man i alla fall *själv* ryggen fri.

(Intervju 6, mottagningsenhet)

Orosanmälningar utan egentlig oro för barnet beskrevs som etiskt problematiska också utifrån att professionella med anmälningsskyldighet inte alltid pratade vidare med barn som uttryckt något om våld, eller deras föräldrar.

Socialsekreterarnas beskrivningar av obefogade våldsanmälningar från professionella framstår därmed som styrda av det Freidson (2001) kallar byråkratisk logik och mekanisk specialisering och ett strikt regelföljande (jfr t.ex. Calder 2020; Hupe 2013; Oberfield 2010), varför de här benämns som *mekaniska våldsanmälningar*. Mekaniska våldsanmälningar skulle kunna tolkas som ett uttryck för att yrkesverkssamma som omfattas av anmälningsskyldigheten styrs av och agerar utifrån en organisatorisk riskhantering, för att undvika risken för skuldbeläggande (jfr Munro 2019; Vyvey m.fl. 2014).

Socialsekreterarna i studien upplevde också att orosanmälningar vars probleminnehåll faller utanför socialtjänstens kompetensområde, som exempelvis psykiatriska problem, ökat. Som yrkesverksam är det också mer riskabelt att *inte* orosanmäla än att orosanmäla på oklara grunder, eftersom det första till skillnad från det senare kan innebära tjänstefel och medföra straffansvar (20 kap. 1 § BrB).

Våldsanmälningar som hämnd från privatpersoner

Ett annat etiskt dilemma handlade om privatpersoner som använde orosanmälan som "hämnd" och där ett återkommande exempel var föräldrar i vårdnadskonflikt. Kännedom om det rättsliga utredningskravet vid misstanke om våld kunde då "driva fram" obefogade anmälningar från personer som visste att socialtjänsten hade en skyldighet att inleda utredning vid misstanke om våld.

2: Familjerätts, alltså de föräldrarna som tvistar med varandra.

1: Ja

2: Och som hatar varandra. Som inleder och anmäler varandra i någon slags blint raseri för de avskyr varandra. Och sen har vi ett litet stackars barn i mitten som bara står i det här kriget år efter år och där det verkligen inte är ... och de föräldrarna vet ju precis vad som krävs för att de, de kan ju gå till skolan och yppa någonting, och då vet de att de [skolan] har anmälningsskyldighet, så kommer det till oss. Eller att de ringer och yppar nånting. Så är det ju. (...) Det är väldigt provocerande med sådana föräldrar. Och så måste vi kanske inleda [barnavårdsutredning]. Och där är det ju verkligen, jag tänker lagen och vad som är barnets bästa. (---) Och vi kan ju,

det finns ett sätt, alltså vi blir ju också lite "sneaky". Vi hittar ju också våra strategier för att kringgå lagen. Liksom hur kan vi göra detta på ett sätt som gör att vi inte gör något fel. Där vi verkligen inte tror att detta är för det här barnets bästa.

(Intervju 1, mottagningsenhet)

Både mekaniska våldsanmälningar från yrkesverksamma och våldsanmälningar som hämnd från privatpersoner uppfattades som problematiska ur såväl ett professionsperspektiv som ur ett klientperspektiv, eftersom det kunde få negativa etiska konsekvenser för berörda familjer när de förenades med ett rättsligt utredningskrav samt ta onödig tid från annat arbete.

Låg tröskel in, men hög tröskel för insats

Till skillnad från vad som framkom i Münger och Mattssons (2020) studie, nämner socialsekreterarna i den här studien inte föräldrars bristande samtycke som hinder för att inleda utredning, vilket kan ses som en logisk följd av utredningskravets införande. I likhet med andra studier (t.ex. Heimer m.fl. 2018; Leviner 2011; Ponnert 2007) framfördes dock beroendet av föräldrars samtycke till insatser som problematiskt eftersom det begränsade möjligheten till insatser, oaktat utredningskravet vid misstänkt våld. Det socialsekreterarna ger uttryck för i den här studien är därmed inte en utsortering som primärt sker i barnavårdstrattens (jfr Östberg 2010) inflöde, utan i dess utflöde.

11: Jag tänker också att många gånger kallar man barnen och de kanske berättar saker, men vi kommer ändå inte längre. Och då får du göra dem besvikna, sen säger man så att dina föräldrar vill inte att du ska ta emot nån hjälp, men de vill inte själv, och vi kommer behöva avsluta. "Men det är viktigt att du fortsätter att berätta vad som händer!" Alltså, det blir väldigt-

10: -Det blir jättekomplicerade situationer-

11: Ja.

10: -och det är.. skitsvårt.

Intervjuare: Är det kopplingen till insatser då eller, det här med att man inte alltid kan ...

11: Jag tänker att i många fall så hamnar vi där, föräldrarna säger "nej, men det förekommer inte våld och vi vill inte ta emot någon hjälp från er, vi vill inte ha med er att göra". Och så finns det ändå, att man känner en oro. Det har varit många utredningar öppnade tidigare, och barnet har varit på Barnhus kanske en gång, men det är väldigt vagt, de har lagt ner polisärendet och vi har inga LVU-grunder. Och då står vi där liksom. (Intervju 5, utredningsenhet)

Socialekreterarna beskriver avsaknaden av samtycke från vårdnadshavare närmast som en blockerande mekanism (Molander 2016) som hindrar dem från att agera, förutsatt att fallet inte är mycket allvarligt. Ett rättsligt och etiskt dilemma kan därmed kopplas till ett rättsligt spänningsförhållande mellan utredningens inledande och avslutande faser, där det å ena sidan finns ett utredningskrav vid misstänkt våld, å andra sidan har barnavårdstrattens senare del inte stärkts upp vad gäller möjligheter till insatser utan samtycke från vårdnadshavare.

Diskussion och slutsatser

I de flesta kommuner ansåg sig socialekreterarna trots utredningskravet ha ett visst handlingsutrymme att hantera obefogade anmälningar genom att antingen inte bedöma dem som våld (ingen barnavårdsutredning), eller genom att formellt inleda barnavårdsutredning men avsluta den i princip direkt, efter ett möte med berörd familj. Samtidigt innebär en sådan strategi att gränserna mellan förhandsbedömning och barnavårdsutredning riskerar att suddas ut och leda till *pseudo-barnavårdsutredningar*, där det som egentligen utgör en förhandsbedömning registreras som en barnavårdsutredning, vilket kan ifrågasättas ur ett integritetsperspektiv. Resultaten visar också att utredningskravet vid misstänkt våld kunde få etiskt problematiska konsekvenser i kombination med obefogade eller mekaniska våldsanmälningar, framför allt i kommuner där det strukturella handlingsutrymmet ytterligare snävats in till följd av extern granskning och kritik. Resultaten visar hur utredningskravet i en kommun enligt socialekreterarna hade medfört mycket begränsat handlingsutrymme och en avsaknad av utrymme för professionsbaserade bedömningar, en risk som forskare påtalat i samband med ökad regelstyrning (Evetts 2009; Webb 2001) och som påvisats i barnavårdens utredningsarbete (se t.ex. Broadhurst m.fl. 2010; Gillingham & Humphreys 2010; Sletten 2022). Studien tyder på att IVO:s granskning och kritik i praktiken kan fungera som det Molander (2016) beskriver som en strukturellt blockerande mekanism, där socialekreterare upplever att inget handlingsutrymme längre finns kvar för professionsgrundade bedömningar. I linje med vad andra studier framhållit (se t.ex. Calder 2020; Gillingham & Humphreys 2010) finns därmed skäl att vidare undersöka organisationens betydelse för hur rättsliga regler tolkas i praktiken. Munro (2019) har också påtalat vikten av en balans mellan styrning och kontroll och professionellt omdöme och menar att en förståelse för reglers och riktlinjers principer ofta är viktigare än strikt regelföljande för en kvalitativ barnavård.

Barnmisshandel och vanvård av barn har beskrivits som "wicked problem" (Devaney & Spratt 2009), det vill säga komplexa problem som är svåra att lösa på policynivå eller planeras bort eftersom olika komplexa problem ofta hänger samman med varandra (Rittel & Webber 1973). Rittel och Webber (1973) menar att sådana

komplexa problem saknar tydlig och avgränsad definition eftersom definitionen också är beroende av hur problemet och dess lösning förstås. Den här studien visar att om våld huvudsakligen förstås som ett rättsligt problem som ska underordnas befintlig lagstiftning (orosanmälan/utredningskrav), samtidigt som en tilltagande riskorientering begränsar professionellas handlingsutrymme, finns risk för en juridifiering (jfr Blichner & Molander 2008) i flera led, där professionsbaserade bedömningar ersätts av förutbestämda rutiner med hänvisning till rätten. Arbetet med våldsanmälningar kan då liknas vid en mekanisk specialisering där en byråkratisk logik blir styrande (Freidson 2001), vilket kan få etiskt problematiska konsekvenser. Både anmälningskyldigheten (14 kap. 1 § SoL) och utredningskravet (SOSFS 2014:4) kopplar samman vaga begrepp och svåridentifierade situationer ("barn som far illa" respektive "våld eller andra övergrepp") med direkta krav på handling ("genast anmäla" respektive "ska nämnden utan dröjsmål inleda en utredning"). Därmed krävs också ett visst handlingsutrymme och professionsspecifik kunskap för att bedöma om situationen är sådan att den bör kopplas till handlingskravet (Molander 2016 s. 29–30).

Att tidigt upptäcka och utreda misstankar om alla typer av våld är centralt för att skydda barn från att fara illa, utifrån de allvarliga risker och konsekvenser det medför för barn (se t.ex. Holt m.fl. 2008; Janson m.fl. 2011; Överlien 2017). I den här artikeln har dock fokus varit på att analysera hanteringen av våldsanmälningar ur socialsekreterares perspektiv med fokus på frågor kopplade till rättslig reglering, handlingsutrymme och etiska dilemman. Kritik mot det svenska barnavårdssystemet har ifrågasatt om orosanmälningar fångar upp rätt barn (se t.ex. Cocozza 2007; Kalin m.fl. 2022; Wiklund 2006). Resultatet från denna studie indikerar också, i likhet med en del norska studier (Christiansen m.fl. 2019; Ohnstad m.fl. 2021; Ohnstad & Gudheim 2019), att det kan finnas skäl att diskutera barnavårdens inledande tratt och närmare undersöka och analysera hur anmälningskyldigheten används i praktiken. Fram till år 2013 var anmälningskyldigheten i socialtjänstlagen kopplad till en viss kännedom om att barnet far illa⁸ och till socialtjänstens ansvarsområde, vilket dock ansågs förutsätta vissa kunskaper om socialtjänstens insatser (Prop. 2012/13:10). I förarbetena till nuvarande formulering framhölls att anmälarens oro och iakttagelser tydligare skulle vara utgångspunkten för anmälningar, men att ändringen i sig inte avsåg att bredda målgruppen för anmälningar utöver det som faller inom socialtjänstens ansvarsområde, vilket dock JO framförde som en farhåga (Prop. 2012/13:10 s. 46–47). Den här studien visar att socialsekreterare upplever att vissa yrkesverksamma anmäler utan egentlig oro, eller anmäler problemsituationer som

8 I tidigare 14 kap. 1 § 2:a st. SoL angavs att vissa yrkesverksamma är skyldiga att "genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd".

faller utanför socialtjänstens ansvarsområde. Detta skulle kunna tyda på att arbetet med våldsanmälningar i vissa fall styrs av organisatorisk riskhantering (jfr Hardy 2017; Munro 2019; Vyvey m.fl. 2014) bland yrkesverksamma med anmälnings-skyldighet. Liknande tecken på organisatorisk riskhantering kan också sägas finnas inom socialtjänsten, eftersom det i samtliga deltagande kommuner i den här studien krävdes chefsbeslut för att *inte* inleda barnavårdsutredning. Att av försiktighet hellre anmäla eller utreda en gång för mycket än en gång för lite ter sig som en högst rimlig utgångspunkt i de allra flesta fall, men om barnavårdstrattens inflöde skulle bli alltför grovmaskig och bred finns en risk för att mindre resurser och tid finns inom socialtjänsten för allvarligt utsatta barn, samt att personer drar sig för att söka hjälp.

Implikationer för praktiken

Det här är en kvalitativ studie av begränsad omfattning och fler studier behövs för att undersöka hur våldsanmälningar används av yrkesutövare i praktiken, och hur olika strukturella mekanismer samverkar och påverkar socialsekreterares handlingsutrymme och tolkning av rättsregler i barnavården.

Utredningskravet, som utgör ett exempel i artikeln, ersattes av en påminnelse om socialtjänstens övergripande utredningsansvar i november 2022, bland annat på grund av vissa tolkningssvårigheter i praktiken (Socialstyrelsen 2021ab). Våld är dock fortsatt ett arbetsområde präglad av tilltagande rättslig reglering som på olika sätt påverkar socialtjänstens arbete, samtidigt som begreppet våld är mångfacetterat. Utredningskravet kan också ha fortsatt normerande konsekvenser för praktiken. Artikeln bidrar i det sammanhanget till en fördjupad analys av hur rättsliga och etiska dilemman i praktiken kan förstås och kopplas till utformningen av rättsliga regler (vaga begrepp/problemsituationer tillsammans med krav på handling) och till det handlingsutrymme socialsekreterare ges att inom den egna organisationen tolka sådana rättsregler och tillämpa professionsgrundad kunskap. En implikation för praktiken rör också frågan om var gränsen mellan förhandsbedömning och barnavårdsutredning går i praktiken, och vad det kan innebära om utredningsbestämmelsen används för att tillgodose andra rättsliga krav.

Finansiering och författarens tack

Artikeln baseras på en delstudie inom ramen för projektet "Barnavårds-utredningar vid misstanke om våld. Socialsekreterares tolkningar av våld, bedömningar av barnets bästa och konsekvenser för praktiken" som finansieras av Brottsofferfonden. Jag vill också tacka alla socialsekreterare och kommuner som medverkat i studien.

Referenser

- Blichner, L. & Molander, A. (2008). Mapping juridification. *European Law Journal*, 14(1), 36–54.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Broadhurst, K., Hall, C., Wastell, D. & White, S. & Pithouse, A. (2010). Risk, instrumentalism and the humane project in social work: identifying the informal logics of risk management in children's statutory services. *The British Journal of Social Work*, 40(4), 1046–1064.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber.
- Calder, G. (2020). Discretion as ethical practice. I: T. Evans & P. Hupe (red.), *Discretion and the quest for controlled freedom*. Palgrave MacMillan.
- Christiansen, Ø., Skaale Havnen, K. J., Iversen, A. C., Fylkesnes, M. K., Lauritzen, C., Nygård, R. H. & Vis, S. A. (2019). *Barnevernets undersøkelsesarbeid: fra bekymring til beslutning: når barnevernet undersøker*, delrapport 4. RKB Nord.
- Cocozza, M. (2007). *The parenting of society: a study of child protection in Sweden: from report to support*. Institutionen för klinisk och experimentell medicin, Linköpings universitet.
- Dahlberg, H., Khoo, E. & Skoog, V. (2022). Making sense of mandatory reporting: a qualitative study of reporting practices from the perspectives of schools and child welfare services in Sweden. *Social Sciences*, 11(7), 273.
- Devaney, J. & Spratt, T. (2009). Child abuse as a complex and wicked problem: reflecting on policy developments in the United Kingdom in working with children and families with multiple problems. *Children and Youth Services Review*, 31(6), 635–641.
- Ds 2022:18 Straffansvar för psykiskt våld.
- Dworkin, R. (1977). *Taking rights seriously*. Harvard University Press.
- Evans, T. & Harris, J. (2004). Street-level bureaucracy, social work and the (exaggerated) deaths of discretion. *The British Journal of Social Work*, 34(6), 871–889.
- Evetts, J. (2009). New professionalism and new public management: changes continuities and consequences. *Comparative Sociology*, 8, 247–266.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: the third logic*. Polity Press.
- Gillingham, P. & Humphreys, C. (2010). Child protection practitioners and decision-making tools: observations and reflections from the front line. *The British Journal of Social Work*, 40(8), 2598–2616.
- Hardy, M. (2017). In defence of actuarialism: interrogating the logic of risk in social work practice. *Journal of Social Work Practice*, 31(4), 395–410.
- Heggdalsvik, I., Rød, P. & Heggen, K. (2018). Decision making in child welfare services: professional discretion versus standardized templates. *Child & Family Social Work*, 23(3), 522–529.
- Heimer, M., Näsman, E. & Palme, J. (2018). Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: the process of defining the problem in Swedish child and family welfare. *Child & Family Social Work*, 23(2), 316–323.

- Holt, S., Buckley, H. & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: a review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, 32(8), 797–801.
- HSLF-FS 2022:3. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- Hupe, P. (2013). Dimensions of discretion: specifying the object of street-level bureaucracy research. *dms – der moderne staat – Zeitschrift für Public Policy, Recht und Management*, 6(2), 425–440.
- Janson, S., Jernbro, C. & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige: en nationell kartläggning*. Karlstad universitet, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C. & Jansson, S. (2017). *Våld mot barn 2016: en nationell kartläggning*. Allmänna barnhuset.
- Järkestig Berggren, U., Melin Emilsson, U. & Bergman, A. (2019). Strategies of austerity used in needs assessments for personal assistance: changing Swedish social policy for persons with disabilities. *European Journal of Social Work*, 24(3), 380–392.
- Kalin, T., Persdotter, B., Gerdner, A. & Ahlgren, T. (2022). How do child welfare referrals in Sweden match children’s self-reporting of severe exposure? *Child & Family Social Work*, 27(2), 100–111.
- Kantor, G. & Little, L. (2003). Defining the boundaries of child neglect: when does domestic violence equate with parental failure to protect. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(4), 338–355.
- Kvist, T., Wickström, A., Miglis, I. & Dahllöf, G. (2014). The dilemma of reporting child maltreatment in pediatric dentistry. *European Journal of Oral Sciences*, 122(5), 332–338.
- Leviner, P. (2011). *Rättsliga dilemman i socialtjänstens barnskyddsarbete*. Jure.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public service*. Russell Sage Foundation.
- Markström, A. & Münger, A. (2018). The decision whether to report on children exposed to domestic violence: perceptions and experiences of teachers and school health staff. *Nordic Social Work Research*, 8(1), 22–35.
- Molander, A. (2016). *Discretion in the welfare state: social rights and professional judgment*. Routledge.
- Morgan, D. L. (2010). Reconsidering the role of interaction in analyzing and reporting focus groups. *Qualitative Health Research*, 20(5), 718–722.
- Munro, E. (2019). Decision making under uncertainty in child protection, creating a just and learning culture. *Child & Family Social Work*, 24(1), 123–130.
- Münger, A. & Markström, A. (2018). Recognition and identification of children in preschool and school who are exposed to domestic violence. *Education Inquiry*, 9(3), 299–315.
- Münger, A. & Mattsson, T. (2020). ”The needs of the child have been met”: preliminary assessments regarding domestic violence in Swedish child protections services. *Nordic Journal of Social Work Research*, 10(2), 100–113.
- Oberfield, Z. W. (2010). Rule following and discretion at government’s frontlines: continuity and change during organization socialization. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 20(4), 735–55.
- Ohnstad, B. & Gudheim, Y. (2019). *Meldeplikt til barnevernet: er det nok å være bekymret?* Ordskifte forlag.
- Ohnstad, B., Sønderskov, M. & Ødegaard, T. (2021). Urettmessige meldinger til barnevernet: en utilstrekkelig påaktet rettsikkerhetsproblematikk. *Fontene forskning*, 14(1), 32–44.
- Ponnert, L. (2007). *Mellan klient och rättssystem: tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lunds universitet, Socialhögskolan.
- Ponnert, L. & Johansson, S. (2018). Juridification and standardisation: two legal dimensions influencing contemporary child protection. *The British Journal of Social Work*, 48(7), 2020–2037.

- Prop. 2012/13:10 Stärkt stöd och skydd för barn och unga.
- Rittel, H. & Webber, M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4, 155–169.
- Skillmark, M. & Oscarsson, L. (2020). Applying standardisation tools in social work practice from the perspectives of social workers, managers, and politicians: a Swedish case study. *European Journal of Social Work*, 23(2), 265–276.
- Sletten, M. (2022). Proceduralisation of decision-making processes: a case study of child welfare practice. *Nordic Social Work Research*, Online publication June 2022, 1–14.
- Sletten, M. & Björkquist, C. (2021). Professionals' tinkering with standardised tools: dynamics involving actors and tools in child welfare practices. *European Journal of Social Work*, 24(5), 749–760.
- SOSFS 2014:4. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- Socialstyrelsen (2016). Våld: handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer.
- Socialstyrelsen (2019). Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa. Nationell kartläggning 2018.
- Socialstyrelsen (2021a). Fördjupad uppföljning av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS2014:4) om våld i nära relationer: analys av behov av revidering av vissa delar av SOSFS 2014:4.
- Socialstyrelsen (2021b). Konsekvensutredning: förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- Svärd, V. (2017). "Why don't they report?" Hospital personnel working with children at risk. *Child Care in Practice*, 23(4), 342–355.
- Vyvey, E., Roose, R., De Wilde, L. & Roets, G. (2014). Dealing with risk in child and family social work: from an anxious to a reflexive professional? *Social Sciences*, 3(4), 758–770.
- Webb, S. A. (2001). Some considerations on the validity of evidence-based practice in social work. *The British Journal of Social Work*, 31(1), 57–79.
- WHO (2002). *World report on violence and health: summary*.
- Wiklund, S. (2006). *Den kommunala barnvården: om anmälningar, organisation och utfall*. Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
- Östberg, F. (2010). *Bedömningar och beslut: från anmälan till insats i den sociala barnvården*. Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
- Överlien, C. (2017). "Do you want to do some arm wrestling?": children's strategies when experiencing domestic violence and the meaning of age. *Child & Family Social Work*, 22(2), 680–688.